

*Юрко С. С.,**кандидат юридичних наук,**доцент кафедри історії та права**Черкаського державного технологічного університету*

ПЕРСПЕКТИВИ ПРАВОВОЇ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ ПРИВАТНИХ ВІЙСЬКОВИХ КОМПАНІЙ В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Анотація. Стаття присвячена дослідженню проблем і перспектив правового регулювання діяльності приватних військових компаній в Україні. Встановлено, що Україні безпекові питання завжди займали центральне місце, оскільки геополітична парадигма в якій розвивалася українська державність у різних формах, детермінувала її положення як прикордонної держави на стику різних цивілізацій і культур. У сучасному світі в умовах парадигми «гібридних війн» держави світу все частіше застосовують приватні військові компанії для вирішення власних безпекових завдань. З'ясовано, що приватні військові компанії застосовувались у всіх основних збройних конфліктах новітньої історії. Обґрунтована важливість врахування позитивного досвіду провідних суб'єктів військово-консалтингової діяльності для України для здійснення заходів оборонно-охоронного характеру на прикладі війни в Афганістані (2001–2021) та Іраку (2003–2011). Констатовано, що базовим міжнародним актом у сфері регулювання діяльності приватних військових компаній є Документ Монтре, який прийнято на 63 сесії Генеральної Асамблеї Ради ООН від 6 жовтня 2008 року. Будучи першим міжнародним документом, що визначає поняття приватної військової компанії, Документ Монтре носить рекомендаційний характер для країн та міжнародних організацій. Незважаючи на це, він є нарисом для можливої міжнародної нормативної бази щодо діяльності приватних військових компаній. Він став своєрідним підсумком міжнародного процесу, ініційованого у 2006 році урядом Швейцарії та Міжнародним комітетом Червоного Хреста. Сам документ складається із двох частин. У першій дається визначення таким поняттям як ПВК (у документі вони позначені ПВОК – приватні у військові та охоронні компанії), персонал ПВК, держави-контрагенти і т. д. Друга частина містить практичні рекомендації для розробки нормативних актів на національному рівні з боку держав. У ній також визначається коло послуг які можуть або не можуть бути передані на виконання ПВК, процедура відбору ПВК та укладання з ними контрактів, критерії при відборі ПВК, умови контрактів тощо. Проаналізовано Законопроект «Про військово-консалтингову діяльність» № 3005 від 04.02.2020 в контексті норм міжнародного-гуманітарного права. Виявлено проблемні аспекти цього законопроекту і запропоновано можливі варіанти їх вирішення на законодавчому рівні. Наголошено, що в сучасних умовах російсько-української війни і в повоєнний період, приватні військові компанії можуть стати вдалим інституційним механізмом підтримання національної безпеки та працевлаштування тисяч учасників бойових дій. Обґрунтовано доцільність імплементації інституту

приватних військових компаній в законодавство України в контексті сучасної парадигми гібридних війн.

Ключові слова: приватна військова компанія, військово-консалтингова діяльність, найманство, гібридна війна, міжнародне гуманітарне право.

Постановка проблеми. Для України безпекові питання завжди займали центральне місце у всі історичні періоди. Геополітична парадигма в якій розвивалася українська державність у різних формах, детермінувала її положення як прикордонної держави на стику різних цивілізацій і культур. Всупереч цьому, у пострадянський період історії України безпекові питання внаслідок недалекоглядності української політичної еліти не входили до кола пріоритетних, поступаючись місцем вирішенню соціально-економічних та політичних проблем. Незважаючи на положення ст. 17 Конституції України, де захист суверенітету і територіальної цілісності України, визнаються найважливішими функціями держави, обсяг фінансування оборонних потреб постійно скорочувався – від 2.1% ВВП у 1992 році і до 1,11 ВВП у 2013 році [1]. Наслідком цих факторів стала неготовність країни до російського збройного вторгнення в Крим і подальших подій.

У сучасному світі в умовах парадигми «гібридних війн» держави світу все частіше застосовують приватні військові компанії (далі – ПВК) для вирішення власних безпекових завдань. Ефективність їх застосування для здійснення заходів оборонно-охоронного характеру під час збройних конфліктів була емпірично продемонстрована на прикладі війни в Афганістані (2001–2021) та Іраку (2003–2011), що актуалізує необхідність дослідження та врахування позитивного досвіду провідних суб'єктів військово-консалтингової діяльності для України. В сучасних умовах російсько-української війни і в повоєнний період, приватні військові компанії можуть стати вдалим інституційним механізмом підтримання національної безпеки та працевлаштування тисяч учасників бойових дій.

Стан дослідження. Теоретичною та методологічною базою дослідження є праці вітчизняних та зарубіжних дослідників: О. Возного, В. Калетніка, І. Репешка, С. Кириченка, Л. Камерона та ін. Разом з цим, слід констатувати, що тема функціонування приватних військових компаній в Україні є недостатньо дослідженою у науці. Вітчизняна правнича наука і законодавство у цьому аспекті значно відстає від Росії, яка вже давно успішно застосовує приватну військову компанію «Вагнер» не тільки у війні проти України, але й на Близькому Сході, Латинській Америці та Африці для досягнення власних геополітичних інтересів.

Метою дослідження є визначення оптимальних шляхів правового регулювання діяльності приватних військових компаній в Україні на основі критичного осмислення аналогічного досвіду країн світу, норм міжнародного гуманітарного права та результатів законопроектної роботи Верховної Ради України.

Виклад основного матеріалу. Використання державними недержавних суб'єктів для вирішення власних безпекових проблем практикувалося з давніх часів, фактично з моменту зародження організованого ведення бойових дій у ході воєн та збройних конфліктів. Історичним прототипом сучасних приватних військових компаній були найманці, що використовувались ще в стародавніх Єгипті, Персії, Лідії, Карфагені. Про широке застосування найманців в античний період в ході війн між полісами та у внутрішньополітичній боротьбі, зазначає і Геродот у своїй «Історії» [2]. В епоху Середньовіччя, як відомо, значні загони професійних солдатів-найманців утворювалися в Італії (кондотьери), Іспанії (альмогаври), Німеччині (ландскнехти) та ін. По суті, найманці в стародавньому світі та епоху середньовіччя були альтернативою народному або феодалному ополченню, як формі організації війська в згаданий історичний період. За часів Великих географічних відкриттів та колоніалізму Голандська та Англійська Ост-Індійські компанії (XVII–XIX ст.) мали у своєму складі власні приватні армії, що здійснювали охорону торгових факторій та використовувались переважно у воєнно-політичних та економічних цілях у колоніальних регіонах. Проте, з посиленням ролі і значення державної влади у різних сферах соціального життя в XIX ст. на зміну найманій армії і народному ополченню приходить регулярна армія, що формується на призовній, професійній чи змішаній основі.

На теперішній час, в міжнародному гуманітарному праві (праві збройних конфліктів) та у кримінальному праві національних правових систем закріпилася в цілому негативна правова оцінка найманства. Делігитимація використання найманців на міжнародному і національному рівнях, разом з тим, супроводжувалась одночасними поступовим розвитком інституту приватних військових компаній. Вважається, що перша така компанія була утворена у Великобританії в 1965 році під назвою «WatchGuard International». Її засновниками були ветерани військ спеціального призначення (SAS) Девід Стірлін та Джон Вудхаус. Компанія пропонувала послуги у сфері безпеки та військових цілей (тренування військ, консультативні послуги, боротьба з браконьєрством тощо) і працювала в Замбії, Сьєрра-Леоне, Емені та інших країнах Африки та Перської затоки [3, с. 8–10].

Розпад СРСР і закінчення «холодної війни» стимулював ріст ринку приватних військових компаній у 90-х роках. Відбувалося скорочення військових бюджетів та регулярних армій країн світу, що призвело до вивільнення великого числа військових спеціалістів, які намагалися знайти свою нішу в нових реаліях.

Центр розвитку приватних військових компаній змістився в США, де у 1997 році була заснована найбільша у світі подібна компанія – Blackwater USA (нині Academi). Її засновником також був колишній офіцер військово-морського спецназу США Ерік Прінс. Компанія брала участь у війнах в Афганістані (2001–2021) та Іраку (2003–2011) на основі контрактів з урядом США. Окрім держави, замовниками Academi є приватні особи, нафтовидобувні, страхові компанії [4]. Загалом, на теперішній

час, США, Південно-Африканська Республіка, Великобританія, Німеччина, Швейцарія, Китайська Народна Республіка прийняли відповідні нормативно-правові акти, які регулюють діяльність суб'єктів військово-консалтингової діяльності. Натомість в Україні діяльність ПВК є нерегульованим на законодавчому рівні питанням, що вимагає нагальної уваги.

Ресурс ПВК в російсько-українській війні активно застосовує і Росія як країна-агресор. Ще у 2013 році там було створено ПВК «Вагнер», яка бере участь не тільки в російсько-українській війні, але й у Сирії на боці режиму Асада. ПВК «Вагнер» позиціонує себе як недержавне збройне формування з неясним правовим статусом, оскільки не має, принаймні публічної, нормативно-правової основи. Незважаючи на це, Росія активно застосовувала діяльність ПВК як важливий елемент гібридного етапу російсько-української війни (2014–2022) та як одну із найбільш боєздатних військових формувань у період відкритого етапу (2022-т.ч.).

Слід зазначити, що практика застосування ПВК у збройних конфліктах має нині неоднозначну міжнародно-правову оцінку. Нагальним є питання узгодження правового статусу ПВК з нормами міжнародного гуманітарного права, особливо у частині зобов'язань країн світу у сфері боротьби з найманством, що є складною проблемою. Чотири Женевські конвенції та Додаткові Протоколи, а також Гаазькі конвенції визнають три категорії людей в період збройних конфліктів: комбатанти, найманці та цивільні особи, які є суб'єктами міжнародного гуманітарного права, наділені правами та обов'язками. Співробітників ПВК не можна однозначно віднести до категорії комбатантів, найманців або цивільних осіб. Для цілей міжнародно-правового регулювання ПВК існуючі конвенції, на наш погляд, є малоприматними, що актуалізує необхідність прийняття спеціальної конвенції з цього приводу.

На теперішній час, головним документом, який визначає діяльність приватних військових компаній є Документ Монтре, який прийнято на 63 сесії Генеральної Асамблеї Ради ООН від 6 жовтня 2008 року [5]. Будучи першим міжнародним документом, що визначає поняття приватної військової компанії, Документ Монтре носить рекомендаційний характер для країн та міжнародних організацій. Незважаючи на це, Документ Монтре 2008 року є нарисом для можливої міжнародної нормативної бази щодо діяльності приватних військових компаній. Він став своєрідним підсумком міжнародного процесу, ініційованого у 2006 році урядом Швейцарії та Міжнародним комітетом Червоного Хреста. Сам документ складається із двох частин. У першій дається визначення таким поняттям як ПВК (у документі вони позначені ПВОК – приватні у військові та охоронні компанії), персонал ПВК, держави-контрагенти і т. д. Друга частина містить практичні рекомендації для розробки нормативних актів на національному рівні з боку держав. У ній також визначається коло послуг які можуть або не можуть бути передані на виконання ПВК, процедура відбору ПВК та укладання з ними контрактів, критерії при відборі ПВК, умови контрактів тощо.

Згідно Документу Монтре, приватні військові і охоронні компанії – це приватні суб'єкти підприємництва, які надають військові та/або охоронні послуги, незалежно від того, як вони себе характеризують. Військові та охоронні послуги включають, зокрема, озброєну охорону та захист людей та об'єктів, наприклад транспортних колон, будівель та інших місць;

техобслуговування та експлуатацію бойових комплексів; тримання під вартою ув'язнених; та консультування чи підготовку місцевих військовослужбовців та охоронців [5].

Аналізуючи наведене визначення та сучасну практику функціонування, виокремлюють певні ознаки ПВК: наявність статусу приватної комерційної організації, основною метою якої є одержання прибутку; переважна більшість визначених статутами такої компанії напрямів її діяльності (або всі) стосується надання мілітарних або парамілітарних послуг; враховуючи публічно-правовий характер мілітарних послуг контрагентами ПВК є переважно держави; діяльність ПВК здійснюється як правило за межами держав походження. Вони можуть функціонувати в умовах мирного часу та в період воєнного конфлікту, а також безпосередньо в зоні такого конфлікту [6, с. 32].

Можна виокремити різні категорії ПВК залежно від послуг, які вони надають: 1) сервісні військові та охоронні компанії, що надають послуги на фронті; 2) консультаційні військові та охоронні компанії, що надають консультаційні послуги та послуги з навчання; 3) допоміжні військові та охоронні компанії, що надають послуги з логістики, технічного обслуговування та розвідки збройним силам.

Також зустрічається інша типологія ПВК: 1) компанії бойового забезпечення (military provider companies), які надають послуги з підтримання бойових дій сил безпеки і оборони (за термінологією НАТО – тактичну підтримку), включно з безпосередньою участю в бойових операціях; 2) воєнні консалтингові компанії (military consulting companies) спеціалізуються на наданні послуг з планування, створення, реформування й розвитку сил безпеки і оборони, зокрема, органів розвідки й контррозвідки, їхньої бойової та спеціальної підготовки тощо; 3) воєнні логістичні компанії (military support companies) – сфера їхньої діяльності охоплює обслуговування й експлуатацію складних систем озброєння, військової техніки та комп'ютерних систем матеріально-технічне забезпечення військ, будівництво військових об'єктів; 4) приватні охоронні компанії (private security companies), які працюють в умовах воєнного конфлікту або в зоні підвищеного ризику, зокрема на території країн з нестабільною обстановкою (під час захисту аеродромів, нафтопроводів та інших об'єктів інфраструктури); 5) окрему групу складають ПВК, які спеціалізуються на розвідувальній та контррозвідувальній діяльності [6, с. 33].

Наявність подібних класифікацій свідчить про поступовий розвиток ринку ПВК у світі, дедалі більшу їх спеціалізацію на окремих напрямках мілітарних і парамілітарних послуг.

З метою вирішення питання правового регулювання ПВК на національному рівні, у Верховній Раді України було зареєстровано Законопроект «Про військово-консалтингову діяльність» № 3005 від 04.02.2020 (далі – Законопроект). Законопроект визначає суб'єктів військово-консалтингової діяльності як суб'єктів господарювання створених та зареєстрованих на території України, що здійснюють надання державам, юридичним чи фізичним особам за межами України послуг військового або охоронного характеру (п. 1 ч. 1 ст. 1). Відповідно до ч. 3 ст. 10 передбачається створювати ПВК в організаційно-правовій формі товариства з обмеженою відповідальністю, що буде діяти на підставі статуту [7].

Згідно ст. 7 Законопроекту до сфери діяльності ПВК пропонується віднести два блоки послуг: військового і охоронного характеру. Зокрема до послуг військового характеру автори

Законопроекту відносять: навчання особового складу збройних сил або інших силових чи правоохоронних органів іноземної держави, а також надання кадрової, фінансової, логістичної та інформаційно-аналітичної підтримки; обслуговування та ремонт військової техніки та обладнання; послуги військового консалтингу; забезпечення поставки військової техніки та обладнання; виконання будівельних робіт військового призначення; розмінування території, будівель та споруд; надання медичних та парамедичних послуг; надання послуг з мирного врегулювання військових конфліктів (медіації), управління ризиками, проведення навчань сил безпеки, консультації щодо ризиків для безпеки.

До послуг охоронного характеру пропонується віднести: охорону об'єктів різного призначення; забезпечення захисту життя, здоров'я фізичних та юридичних осіб; послуги охоронного консалтингу.

При цьому ПВК не мають права надавати послуги, які згідно Міжнародного гуманітарного права може надавати лише держава, брати безпосередню участь у бойових діях в ході збройного конфлікту.

Відповідно до ст. 8 Законопроекту, ПВК надає послуги військового або охоронного характеру на підставі договору, укладеного із замовником таких послуг у письмовій формі відповідно до законодавства України та держави територіальної юрисдикції, а також норм міжнародного права [7].

Законопроект також передбачає утворення нового державного органу – Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері військово-консалтингової діяльності метою діяльності якого є державне регулювання, ліцензування, моніторинг та контроль за діяльністю суб'єктів військово-консалтингової діяльності. Ліцензування військово-консалтингової діяльності здійснюється має здійснюватися в порядку, визначеному Законом України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності», з урахуванням особливостей, визначених Законопроектом.

На наш погляд, Законопроект «Про військово-консалтингову діяльність» № 3005 від 04.02.2020 має декілька принципово невдалих положень, що повністю нівелюють потенціал ПВК для зміцнення безпекової ситуації в Україні в умовах російсько-української війни.

По-перше, Законопроект прямо забороняє здійснювати військово-консалтингову діяльність на території України (див. ст. 1, 8, 9). Тема використання ПВК на території України для правників може здатися дискусійною з огляду на ст. 17 Конституції України, згідно з якою, зокрема, «оборона України, захист її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності покладаються на Збройні Сили України», а «на території України забороняється створення і функціонування будь-яких збройних формувань, не передбачених законом», а також з огляду на ст. 260 Кримінального кодексу України, де встановлено кримінальну відповідальність за створення не передбачених законами України воєнізованих формувань або участь у їх діяльності. Проте, саме законодавче регулювання парамілітарних формувань, таких як ПВК фактично інтегрує їх в національне правове поле.

На першопочатковому етапі гібридної російсько-української війни (2014–2022 рр.) саме завдяки численним добровольчим військовим формуванням України вдалося запобігти розпаду держави, незважаючи на те, що правовий

статус і законодавчі основи діяльності цих формувань виглядали, м'яко кажучи, сумнівними. Питання невизначеності правового статусу добровільних батальйонів можна було принаймні частково уникнути, забезпечивши нормативно-правове регулювання ПВК.

Вочевидь положення Законопроекту щодо невикористання послуг ПВК в Україні викликані побоюванням їх використання у приватних, а не національних інтересах з огляду на можливість укладання угод військово-консалтингової діяльності не тільки з державами, а й з юридичними чи фізичними особами. Вважаємо, що в цьому питанні Законопроект має бути гнучкішим і передбачати виключення, наприклад, для умов воєнного або надзвичайного стану або за умови укладання відповідних угод виключно з урядом України.

По-друге, Законопроект в окремих своїх положеннях не узгоджується з Документом Монтре 2008 року, який є базовим міжнародно-правовим документом на який повинні орієнтуватися країни світу при регламентації діяльності ПВК. Зокрема, Документ Монтре виділяє три групи країн з якими взаємодіє ПВК: держави-контрагенти, держави територіальної юрисдикції і держави походження. Законопроект передбачає, натомість, лише взаємодію ПВК з державами територіальної юрисдикції, не беручи до уваги той факт, що вони не завжди можуть бути по факту державами-контрагентами.

По-третє, відповідно до ч. 4 ст. 7 Законопроекту ПВК не мають права брати безпосередню участь у бойових діях в ході збройного конфлікту. Це положення фактично нівелює більшість військових і охоронних послуг, оскільки ПВК фактично не зможуть застосувати зброю і військову техніку, наприклад, для оборони об'єкта, що знаходиться під охороною чи при виникненні загрози власному життю, або при виконанні інших домовленостей за угодою. Телеологічний аналіз ч. 4 ст. 7 Законопроекту свідчить про обґрунтовані побоювання авторів законопроекту щодо можливого використання ПВК як найманців для безпосередньої участі у бойових діях.

Дійсно, згідно Документу Монтре, при визначенні переліку послуг ПВК, держави походження передусім повинні враховувати чи будуть ті чи інші послуги призводити до безпосереднього залучення персоналу ПВК у бойові дії. Разом з тим, в національному законодавстві України потрібно в першу чергу враховувати практику ведення сучасних гібридних війн, які, на наш погляд, отримують подальше поширення в ХХІ ст. і не враховуються достатньою мірою в діючому міжнародному гуманітарному праві. Перший етап російсько-української війни мав саме гібридний характер. Захоплення Криму здійснювалася озброєними людьми без знаків розрізнення і так званою «самообороною» Криму. Подібний сценарій використання злочинних військових угруповань, найманців, терористів, регулярної армії без розпізнавальних знаків використовувала Росія і на території Донецької і Луганської областей із застосуванням авіації, систем залпового вогню, танків та ін. В обох випадках Росія не визнавала себе учасником конфлікту на міжнародній арені. В подібній ситуації бойових дій в умовах гібридної війни, використання Україною ПВК для виконання оборонно-охоронних завдань мало б абсолютно законних характер, оскільки де-юре українській армії протистояли злочинні організації. Також не потрібно виключати можливості виконання оборонно-охоронних (не наступальних) завдань з боку співробітників національних ПВК, які є громадянами України

у збройних конфліктах стороною яких є Україна. За таких умов ПВК не можуть підпадати під ознаки найманства.

Тому, на наш погляд, доречніше закріпити в Законопроекті міжнародні зобов'язання України у сфері протидії найманству відповідно до загальноприйнятих міжнародних конвенцій. На законодавчому рівні слід передбачити обов'язкову експертну перевірку угод ПВК із замовниками їх послуг відповідними державними органами на предмет дотримання відповідних вимог міжнародного гуманітарного права, зокрема і в частині протидії найманству. В іншому випадку існують ризики втягнення національних ПВК та їх персоналу у збройні конфлікти, що може призвести до порушення Україною своїх міжнародних зобов'язань. Також було б доцільним визначити вимоги, яким мають відповідати замовники та отримувачі послуг українських ПВК.

Крім цього, у проекті приділяється недостатньо уваги питанням наявності зброї та військової техніки ПВК (джерел їх придбання; кількості та видів, які можуть перебувати на озброєнні; визначення зброї, яка не може бути на озброєнні; питання її зберігання на території України тощо). Законопроект передбачає утворення нового державного органу – Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері військово-консалтингової діяльності, що вимагає додаткового фінансування з Державного бюджету. Вважаємо, що контрольно-моніторингові функції за діяльністю ПВК можна покласти на структурні підрозділи Міністерства оборони України, що призведе до менших видатків бюджетних коштів.

Висновки. Отже, в сучасних умовах наростання кризи безпекової ситуації у світі та гібридного характеру низки нинішніх збройних конфліктів, все більшого значення набуває діяльність ПВК. Особливо актуальним є використання потенціалу ПВК для України, яка вже вісім років веде війну з Росією. З метою правового регулювання діяльності ПВК в Україні було розроблено Законопроект «Про військово-консалтингову діяльність» № 3005 від 04.02.2020, який, в нинішній редакції, не може допомогти державі у вирішенні безпекових проблем внаслідок наявності декількох принципово невдалих положень. Все це актуалізує необхідність подальшої законотворчої роботи в Україні та врахування міжнародного досвіду, передусім США і Великобританії, у сфері правової регламентації ПВК.

Література:

1. Рябих В. 29 років безпеки та оборони України: від спадщини СРСР до НАТО. *Defense Express*. URL: https://defence-ua.com/army_and_war/bezpeki_ta_oborona_ukrajini_vid_nasliddja.
2. Herodotus "History". *Massachusetts Institute of Technology*. URL: <http://classics.mit.edu/Herodotus/history.html>
3. Кириченко С.О. Армії найманців. Перспективи розвитку приватних армій. Солдати удачі (перша частина). *Оборонний вісник*. 2020. № 2. С. 8–15.
4. Constellis. Official website. URL: <https://www.constellis.com>.
5. Документ Монтре про відповідні міжнародно-правові зобов'язання та передові практичні методи держав, що стосуються функціонування приватних військових та охоронних компаній у період збройного конфлікту від 06 жовтня 2008 року. URL: <https://www.icrc.org/ru/doc/assets/files/other/montreau.pdf>
6. Горовенко В. Приватні воєнні компанії: міжнародний досвід і можливі шляхи його реалізації в Україні. *Наука і оборона*. 2013. № 3. С. 32–39.
7. Про військово-консалтингову діяльність : Законопроект від 04.02.2020 р. № 3005. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/584>

Yurko S. Prospects for legal regulation of private military companies in Ukraine in the context of the Russian-Ukrainian war

Summary. The article is devoted to the study of problems and prospects of legal regulation of private military companies in Ukraine. The author establishes that security issues have always been of central importance for Ukraine, since the geopolitical paradigm in which Ukrainian statehood developed in various forms determined its position as a border state at the intersection of different civilisations and cultures. In today's world, under the paradigm of "hybrid wars", the world's states are increasingly using private military companies to solve their own security problems. It is established that PMSCs have been used in all major armed conflicts in recent history. The author substantiates the importance of taking into account the positive experience of the leading military consulting entities for Ukraine in implementing defence and security measures on the example of the war in Afghanistan (2001–2021) and Iraq (2003–2011). The author states that the basic international act in the field of regulation of activities of PMSCs is the Montreux Document adopted at the 63rd session of the UN General Assembly on 6 October 2008. As the first international document to define the concept of a PMSC, the Montreux Document is intended to be a recommendation for countries and international organisations. Nevertheless, it is a blueprint for a possible international regulatory framework for PMSCs. It is the outcome

of an international process initiated in 2006 by the Swiss government and the International Committee of the Red Cross. The document itself consists of two parts. The first part defines such concepts as PMCs (in the document they are referred to as PMSCs – private military and security companies), PMC personnel, contracting states, etc. The second part contains practical recommendations for the development of regulations at the national level by states. It also defines the range of services that may or may not be outsourced to PMCs, the procedure for selecting PMCs and concluding contracts with them, the criteria for selecting PMCs, the terms of contracts, etc. The author analyses the Draft Law "On Military Consulting Activities" No. 3005 of 04.02.2020 in the context of international humanitarian law. The author identifies problematic aspects of this draft law and suggests possible options for their solution at the legislative level. It is emphasised that in the current conditions of the Russian-Ukrainian war and in the post-war period, private military companies can become a successful institutional mechanism for maintaining national security and employment of thousands of combatants. The author substantiates the expediency of implementing the institute of private military companies into Ukrainian legislation in the context of the modern paradigm of hybrid wars.

Key words: private military company, military consulting activities, mercenarism, hybrid warfare, international humanitarian law.